

Stavovi studenata prema beskućnicima s obzirom na doticaj s beskućnicima

Dumbović, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:039495>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Martina Dumbović

**STAVOVI STUDENATA PREMA BESKUĆNICIMA S
OBZIROM NA DOTICAJ S BESKUĆNICIMA**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
PRAVNI FAKULTET
STUDIJSKI CENTAR SOCIJALNOG RADA

Diplomski sveučilišni studij socijalnog rada

Martina Dumbović

**STAVOVI STUDENATA PREMA BESKUĆNICIMA S
OBZIROM NA DOTICAJ S BESKUĆNICIMA**
DIPLOMSKI RAD

Mentorica: prof. dr. sc. Olja Družić Ljubotina

Zagreb, 2024.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Definiranje beskućništva	2
3. Uzroci beskućništva	3
3.1. <i>Strukturalni uzroci</i>	3
3.2. <i>Institucionalni uzroci</i>	4
3.3. <i>Međuljudski odnosi</i>	6
3.4. <i>Individualna obilježja</i>	7
4. Teorija međugrupnog kontakta	10
4.1. <i>Kontakt s beskućnicima</i>	10
5. Stavovi prema beskućnicima	12
5.1. <i>Stavovi prema beskućnicima u Hrvatskoj</i>	12
5.2. <i>Stavovi studenata prema beskućnicima</i>	13
6. Strategije za smanjenje beskućništva	14
6.1. <i>Prevenција beskućništva</i>	14
6.2. <i>Programi podrške i rehabilitacije</i>	15
6.3. <i>Uloga nevladinih organizacija i volontera</i>	17
7. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja	19
8. Metoda istraživanja	20
8.1. <i>Sudionici istraživanja</i>	20
8.2. <i>Postupak istraživanja</i>	21
8.3. <i>Mjerni instrumenti</i>	22
8.4. <i>Obrada podataka</i>	24
9. Rezultati	25
9.1. <i>Ispitivanje povezanosti između doticaja i stavova prema beskućnicima</i>	25
9.2. <i>Ispitivanje razlika u stavovima s obzirom na osobna obilježja sudionika</i>	27
10. Rasprava	30
11. Zaključak	33
Popis tablica.....	35

12. Literatura	36
-----------------------------	----

Stavovi studenata prema beskućnicima s obzirom na doticaj s beskućnicima

Sažetak: Beskućništvo je složen fenomen koji je povezan sa socijalnim, ekonomskim i psihološkim faktorima te se javlja u brojnim društvima u svijetu. U radu je prikazano istraživanje kojem je cilj ispitati stavove studenata prema beskućnicima s obzirom na doticaj s njima te istražiti postoje li razlike u stavovima između studenata koji studiraju na društveno-humanističkim područjima i ostalim studijskim područjima, te postoje li razlike u stavovima prema drugim obilježjima kao što su spol i mjesto stanovanja. Rezultati su potvrdili teoriju međugrupnog kontakta, odnosno pokazalo se da je važna vrsta kontakta s drugom skupinom. Pokazalo se da indirektni doticaj s beskućnicima kroz informacije iz različitih medija ili okoline te indirektno promatranje bez interakcije ne pridonosi smanjenju predrasuda prema beskućnicima, dok direktna interakcija poput volontiranja te pripadanje toj skupini ili poznanstvo s beskućnicima pridonosi manjoj stigmatizaciji i pozitivnim stavovima. Studenti društveno-humanističkih studija iskazali su pozitivnije stavove prema beskućnicima u usporedbi sa studentima ostalih studijskih usmjerenja.

Ključne riječi: stavovi studenata, beskućništvo, teorija međugrupnog kontakta

Students' attitudes toward homeless individuals in relation to their level of contact

Abstract: Homelessness is a complex phenomenon linked to social, economic, and psychological factors, and it occurs in various societies around the world. This study presents research aimed at examining students' attitudes towards homeless people, considering their level of contact with them. It also investigates whether there are differences in attitudes between students studying in the social sciences and humanities fields compared to those in other academic disciplines, as well as whether attitudes differ based on other characteristics such as gender and place of residence. The results confirmed the intergroup contact theory, highlighting the importance of the type of contact with the other group. It was found that indirect contact with homeless individuals through information from various media or passive observation without interaction does not contribute to reducing prejudice against the homeless. In contrast, direct interaction, such as volunteering, belonging to that group, or having acquaintances among homeless people, contributes to less stigmatization and more positive attitudes. Students in social sciences and humanities programs expressed more positive attitudes towards homeless individuals compared to students in other academic fields.

Key words: students' attitudes, homelessness, intergroup contact theory

Izjava o izvornosti

Ja, Martina Dumbović, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio/-la drugim izvorima do onih navedenih u radu.

Ime i prezime: Martina Dumbović

Datum: 17.08.2024.

1. Uvod

Problem beskućništva prisutan je u gotovo svim društvima, bez obzira na razinu njihova ekonomskog razvoja. Beskućništvo je složen fenomen koji uključuje niz socioekonomskih, političkih i psiholoških čimbenika, a ne samo nedostatak krova nad glavom. Kako je beskućništvo višedimenzionalna pojava, ono u isto vrijeme predstavlja ekstreman oblik socijalne isključenosti, stigmatizacije i marginalizacije te ugrožavanje osnovnih ljudskih prava i narušavanje kvalitete života (Bilinović Rajačić i Čikić, 2021). U Hrvatskoj su beskućnici dugo godina bili zanemareni jer se smatralo da ih je premalo da bi to predstavljalo veliki društveni problem. Međutim nije dovoljno sagledati samo broj beskućnika, već je važna i težina problema s kojima se oni suočavaju. Prema tome, tema beskućništva jest važna jer su u Hrvatskoj istraživanja na ovu temu kasnila naspram ostalih zemalja. Dakle, u Hrvatskoj je beskućništvo relativno novi fenomen te nije još dovoljno prepoznat od strane donositelja politika, istraživača i same države (Bežovan, Baturina i Horvat, 2023). Beskućnici u Hrvatskoj dobivaju pravni status tek 2011. godine kada se beskućnik u Zakonu o socijalnoj skrbi (NN, 57/2011., čl. 2, st. 11) definira kao korisnik socijalne skrbi te se definira kao „osoba koja nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smještena u prihvatilištu, ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nisu namijenjena za stanovanje“. Prema podacima centara za socijalnu skrb (CZSS), u Hrvatskoj je u 2021. evidentirano 525 beskućnika. Međutim, procjena Hrvatske mreže za beskućnike (HMB) je da više od 2.000 osoba živi bez krova nad glavom. Najveći broj beskućnika ima grad Zagreb, oko 700 (Pučka pravobraniteljica, 2022). U Hrvatskoj je trenutno stambena situacija teža nego prijašnjih godina, stanovi su sve nedostupniji, a to još veći broj osoba dovodi u rizik od beskućništva. Istovremeno, klimatske promjene koje dovode do jakih oluja ili ekstremnih vrućina dodatno ugrožavaju beskućnike i pojačavaju potrebu za sigurnim mjestom. Beskućnici i dalje borave u privremenom smještaju duže od godinu dana, unatoč zakonskoj obvezi neki veliki gradovi i gradovi sjedišta županija nemaju prihvatilišta. Ujedno, skitnja i prosjačenje se kažnjavaju pa možemo govoriti i o problemu kriminalizacije siromaštva (Pučka pravobraniteljica, 2023). Kako je u Hrvatskoj zakonodavstvo kasnilo za ostalim zemljama u sferi

beskućništva, isto tako su i istraživanja koja se bave ovim problemom malobrojna. Ovo se istraživanje bavi ispitivanjem stavova studentske populacije prema beskućnicima te dotičaja studenata s njima. Ispitivanje stavova o beskućnicima važno je zbog toga što stavovi izravno doprinose iskustvu beskućnika u našem okruženju. Percepcija beskućnika od strane društva određuje smjer i prirodu donošenja politika, programa i odgovora države na pitanja i probleme vezane uz beskućništvo (Smith, 2023).

2. Definiranje beskućništva

Definiranje beskućništva predstavlja složen zadatak zbog različitih oblika i uzroka ovog fenomena. Prema Europskoj federaciji nacionalnih organizacija koje rade s beskućnicima (FEANTSA), beskućnici su osobe koje nemaju pristup sigurnom, stabilnom i adekvatnom stanovanju (Busch-Geertsema, 2010). Ovo uključuje ljude koji žive na ulici, u privremenim skloništima, institucijama, te osobe koje borave u neadekvatnim ili nesigurnim uvjetima. Beskućništvo se često dijeli na nekoliko kategorija: apsolutno beskućništvo, skriveno beskućništvo i relativno beskućništvo (Toro, 2007). Apsolutno beskućništvo odnosi se na osobe koje spavaju na otvorenom ili u skloništima za beskućnike. Skriveno beskućništvo uključuje osobe koje privremeno borave kod prijatelja ili obitelji, a relativno beskućništvo odnosi se na osobe koje žive u uvjetima koji nisu adekvatni za život, poput prenapučenih stanova ili stanova bez osnovnih uvjeta za život (Toro, 2007). Prema Fitzpatricku, Kempu i Klinkeru (2000), definicija beskućništva također treba uzeti u obzir različite socijalne i ekonomske faktore koji doprinose ovoj pojavi. To uključuje faktore poput nezaposlenosti, nedostatka pristupa obrazovanju i zdravstvenoj zaštiti, te socijalne isključenosti. Kroz ovu prizmu, beskućništvo se ne promatra samo kao fizičko stanje već i kao društveni problem koji zahtijeva sveobuhvatan pristup u rješavanju. Dodatno, Shinn (2007) naglašava važnost uzimanja u obzir individualnih čimbenika, kao što su mentalno zdravlje i obiteljski odnosi, prilikom definiranja i rješavanja problema beskućništva. Neki pojedinci postaju beskućnici zbog osobnih kriza, kao što su gubitak posla, razvod ili obiteljsko nasilje. Prema istraživanju Leeja, Tylera i Wrighta (2010), ove osobne okolnosti često su u

interakciji s institucionalnim i strukturalnim faktorima te dodatno daju dubinu i kompleksnost problemu beskućništva.

3. Uzroci beskućništva

Beskućništvo je višedimenzionalan socijalni problem s brojnim uzrocima. Za razumijevanje tih uzroka potrebna je sveobuhvatna analiza različitih faktora, uključujući ekonomsku situaciju, osobne okolnosti pojedinca i probleme na sistemskoj razini (Rukmana, 2010). U kontekstu Hrvatske, istraživanja ukazuju na važnost razumijevanja specifičnih lokalnih uvjeta koji doprinose beskućništvu. Prema Ostojić, Vidić i Čatipović (2017.), glavni uzroci beskućništva u Hrvatskoj uključuju ekonomske poteškoće, obiteljsko nasilje i nedostatak socijalnih mreža podrške. Ovi čimbenici često dovode do marginalizacije i isključenosti iz društva, što dodatno otežava reintegraciju beskućnika (Ostojić i sur., 2017). Kroz analizu ovih različitih perspektiva postaje jasno da beskućništvo zahtijeva multidisciplinarni pristup kako bi se adekvatno definirao i rješavao. Samo kroz sveobuhvatno razumijevanje uzroka i manifestacija beskućništva mogu se razviti učinkovite strategije i politike za njegovu prevenciju i smanjenje (Busch-Geertsema, 2010; Culhane i sur., 2011; Ostojić i sur., 2017). Postoje 4 skupine čimbenika koji povećavaju vjerojatnost ulaska u beskućništvo, a to su: 1. strukturalni, 2. institucionalni, 3. međuljudski odnosi te 4. individualna obilježja (Družić Ljubotina, Kletečki Radović i Ogresta, 2016).

3.1. Strukturalni uzroci

Neki od strukturalnih uzroka beskućništva su siromaštvo, nezaposlenost, stambena politika te socijalna i zdravstvena skrb (Družić Ljubotina i sur., 2016). U brojnim stranim znanstvenim radovima kao strukturalni uzrok koji je doveo do porasta beskućništva navodi se globalizacija, velikim dijelom pod utjecajem implementacije neokonzervativnih politika. Ove politike često uključuju smanjenje poreza kako bi se privukla poduzeća i investicije, što dovodi do smanjenja javnih prihoda. Ovo smanjenje prihoda često se pretvara u rezanje socijalnih programa, uključujući one koji pružaju stambenu podršku ranjivim skupinama. Deregulacija i privatizacija tradicionalno javnih

aktivnosti, poput stanovanja i komunalnih usluga, dodatno kompliciraju situaciju. Privatizacija može rezultirati povećanjem troškova osnovnih usluga i stanovanja, jer privatne tvrtke više preferiraju profit nad pristupačnošću i dostupnošću. U globaliziranom gospodarstvu, konkurencija za privlačenje stranih investicija često dovodi do manjih plaća i manje zaštite radnika. Dolazi do nejednakosti u prihodima te je stanovanje manje pristupačno. Bartelt (1997) naglašava da globalizacija specifično utječe na stanovanje, ističući ga kao robu koja se razlikuje od ostalih roba zbog svoje fiksne lokacije i visokih troškova. Sve ove promjene dovode do povećane ranjivosti pojedinaca i obitelji, što rezultira porastom beskućništva (Kauppi i Bradley, 2003).

3.2. *Institucionalni uzroci*

Institucionalni uzroci beskućništva odnose se na način na koji društvene institucije i sustavi, uključujući zdravstvene, socijalne, kazneno-pravne i obrazovne sustave, utječu na ranjivost pojedinaca i obitelji te njihovu sklonost prema beskućništvu. Ovi sustavi, kada ne funkcioniraju optimalno ili kada postoje systemske praznine, mogu pridonijeti stvaranju uvjeta koji povećavaju rizik od beskućništva.

Jedan od značajnih institucionalnih uzroka beskućništva je nedostatak adekvatne socijalne podrške. Socijalni sustavi često ne uspijevaju pružiti dovoljno podrške ranjivim skupinama, uključujući osobe s niskim prihodima, osobe s invaliditetom i starije osobe. Nedovoljno financiranje socijalnih programa može rezultirati ograničenim pristupom osnovnim potrebama kao što su hrana, odjeća i sigurno stanovanje. Kada socijalni programi nisu dostupni ili su neučinkoviti, pojedinci i obitelji nemaju zaštitnu mrežu koja bi ih mogla spriječiti u gubitku doma (Shinn, 2007).

Zdravstveni sustavi također igraju ključnu ulogu u prevenciji beskućništva. Osobe s ozbiljnim zdravstvenim problemima, uključujući mentalne bolesti i ovisnosti, često su posebno ranjive. Nedostatak pristupa odgovarajućoj zdravstvenoj skrbi može rezultirati pogoršanjem zdravstvenog stanja, gubitkom posla i, u konačnici, stanovanja. Istraživanja pokazuju da osobe s mentalnim bolestima čine značajan dio beskućničke populacije, a nepružanje adekvatne zdravstvene skrbi doprinosi ovom problemu (Rukmana, 2010).

Mentalno zdravlje je posebno kritično, jer problemi poput depresije, anksioznosti i posttraumatskog stresnog poremećaja mogu značajno utjecati na sposobnost pojedinca da zadrži stabilno stanovanje.

Kazneno-pravni sustav također može doprinijeti beskućništvu. Osobe koje izlaze iz zatvora ili domova za odgoj često se suočavaju s velikim izazovima u pronalaženju posla i stanovanja zbog stigmatizacije i ograničenih resursa. Nedostatak reintegracijskih programa koji bi osigurali podršku u zapošljavanju i stanovanju za bivše zatvorenike može povećati rizik od beskućništva. Studije su pokazale da bivši zatvorenici imaju visoku stopu beskućništva zbog nedostatka podrške nakon izlaska iz zatvora (Metraux, Caterina i Cho, 2008). U mnogim slučajevima, osobe koje napuštaju kazneno-odgojne ustanove nemaju gdje otići, što ih često ostavlja na ulici.

Obrazovni sustav također igra važnu ulogu u sprječavanju beskućništva. Nedostatak pristupa kvalitetnom obrazovanju i stručnom osposobljavanju može ograničiti zapošljivost i ekonomske mogućnosti pojedinaca. Obrazovanje je ključno za postizanje financijske stabilnosti i samodostatnosti. Kada mladi napuštaju obrazovni sustav bez potrebnih vještina i kvalifikacija, suočavaju se s povećanim rizikom od nezaposlenosti i beskućništva. Podaci pokazuju da osobe s nižom razinom obrazovanja imaju veću vjerojatnost da postanu beskućnici (Shinn, 2007).

Osobe koje napuštaju institucionalnu skrb, kao što su domovi za djecu bez roditeljske skrbi ili zdravstvene ustanove, često su u opasnosti od beskućništva. Nedostatak prijelaznih programa koji bi osigurali stabilan prijelaz iz institucija u samostalan život može rezultirati gubitkom stanovanja. Ovi pojedinci često nemaju socijalnu mrežu koja bi ih podržala u pronalasku stanovanja i zapošljavanju, što ih čini posebno ranjivima (Shinn i sur., 1998).

3.3. *Međuljudski odnosi*

Međuljudski odnosi imaju ključnu ulogu u razumijevanju uzroka beskućništva. Mnogi pojedinci postaju beskućnici zbog prekida ili loših odnosa s obitelji, prijateljima ili partnerima. Takvi odnosi mogu pružiti emocionalnu, financijsku i fizičku podršku koja je ključna za prevenciju beskućništva. Međutim, kada se ti odnosi prekidaju ili postanu "toksični", pojedinci mogu biti izloženi većem riziku od gubitka doma i ulaska u beskućništvo.

Jedan od ključnih čimbenika je obiteljsko nasilje. Osobe koje doživljavaju obiteljsko nasilje često se suočavaju s teškim izborom: ostati u nasilnom okruženju ili napustiti dom bez ikakve sigurnosne mreže. Mnogo žena i djece koji su žrtve obiteljskog nasilja završavaju kao beskućnici jer nemaju gdje otići. Prema istraživanju Shinn (2007), obiteljsko nasilje je jedan od glavnih uzroka beskućništva među ženama i djecom. To potvrđuje i istraživanje Družić Ljubotina i sur. (2016.) gdje beskućnice češće navode kao uzrok vlastitog beskućništva nasilje u obitelji. Sigurne kuće i skloništa mogu pružiti privremenu zaštitu, ali nedostatak dugoročnih rješenja često rezultira povratkom u nasilne situacije ili nastavkom beskućništva.

Drugi značajan međuljudski faktor je prekid partnerskih odnosa. Razvodi i prekidi dugotrajnih veza mogu dovesti do gubitka doma, posebno ako jedna strana nema financijsku stabilnost. Kada parovi dijele životni prostor, prekid može rezultirati gubitkom tog prostora za jednog ili oba partnera. Bez financijskih resursa ili socijalne podrške, pojedinci se mogu suočiti s beskućništvom. Rukmana (2010) naglašava da prekid partnerskih odnosa često vodi do beskućništva kod žena, posebno ako su one financijski ovisne o svojim partnerima.

Međuljudski odnosi također uključuju podršku prijatelja i šire obitelji. Ponekad, osobe koje izgube posao ili se suoče s financijskim poteškoćama mogu se osloniti na prijatelje i obitelj za privremeni smještaj ili financijsku pomoć. No, kada takva podrška izostane ili kada odnosi s prijateljima i obitelji postanu napeti, pojedinci mogu ostati bez opcija.

Nedostatak socijalne mreže može znatno povećati rizik od beskućništva, jer se nemaju na koga osloniti u kriznim situacijama (Metraux i sur., 2008).

Zdravstveni problemi također mogu utjecati na međuljudske odnose i povećati rizik od beskućništva. Osobe s ozbiljnim zdravstvenim problemima ili invaliditetom često zahtijevaju dodatnu njegu i podršku, što može opteretiti obiteljske odnose. Kada obitelj nije u stanju pružiti potrebnu njegu ili kada zdravstveni problemi uzrokuju financijske poteškoće, pojedinci mogu izgubiti svoje domove. Mentalne bolesti su posebno problematične u ovom kontekstu jer mogu uzrokovati ponašanja koja otežavaju održavanje stabilnih međuljudskih odnosa, dodatno povećavajući rizik od beskućništva (Shinn i sur., 1998).

Djeca i mladi koji napuštaju sustav udomiteljstva često su također u riziku od beskućništva zbog nedostatka podrške nakon što napuste institucionalnu skrb. Bez odgovarajuće socijalne mreže i financijskih resursa, mnogi mladi odrasli suočavaju se s velikim izazovima u pronalaženju stabilnog stanovanja. Izlazak iz sustava udomiteljstva bez adekvatne pripreme i podrške može rezultirati beskućništvom i dugotrajnim socijalnim problemima (Rukmana, 2010).

3.4. Individualna obilježja

Individualna obilježja su značajni faktori koji mogu doprinijeti riziku od beskućništva. Ova obilježja uključuju niz osobnih i bihevioralnih aspekata kao što su mentalno zdravlje, zloupotreba supstanci, traumatična iskustva, obrazovanje i radne vještine. Proučavanje ovih čimbenika ključno je za razumijevanje kompleksnosti beskućništva i razvoj ciljanih intervencija koje mogu pomoći pojedincima u ranjivim situacijama.

Mentalno zdravlje je jedan od najvažnijih individualnih čimbenika povezanih s beskućništvom. Osobe s mentalnim poremećajima, poput depresije, šizofrenije ili bipolarnog poremećaja, često se suočavaju s dodatnim izazovima u održavanju stabilnog stanovanja. Mentalne bolesti mogu otežati zapošljavanje, održavanje odnosa i svakodnevno funkcioniranje, što povećava rizik od gubitka doma. Prema Shinn i suradnicima (1998), visoki postotak beskućnika pati od nekog oblika mentalne bolesti,

što naglašava potrebu za integriranim pristupima koji uključuju mentalno zdravlje u programe za prevenciju beskućništva. Zloupotreba supstanci je još jedan značajan čimbenik koji može dovesti do beskućništva. Ovisnost o alkoholu ili drogama može rezultirati gubitkom posla, prekidom obiteljskih odnosa i financijskim poteškoćama, što sve zajedno povećava vjerojatnost da pojedinac postane beskućnik. Programi za prevenciju i liječenje zloupotrebe supstanci ključni su za smanjenje stope beskućništva, jer pružaju potrebnu podršku i resurse za oporavak i reintegraciju u društvo (National Alliance to end Homelessness, 2020).

Traumatična iskustva, uključujući fizičko, emocionalno ili seksualno zlostavljanje, također su značajni prediktori beskućništva. Osobe koje su pretrpjele traumu često se suočavaju s dugotrajnim psihološkim posljedicama koje mogu otežati zadržavanje stabilnog stanovanja i zapošljavanja. Traumatična iskustva mogu također utjecati na sposobnost pojedinca da formira i održava zdrave međuljudske odnose, što dodatno povećava rizik od beskućništva (Goodman, Saxe, i Harvey, 1991).

Obrazovanje i radne vještine su važni čimbenici koji utječu na sposobnost pojedinca da osigura stabilan dom. Osobe s nižim stupnjem obrazovanja ili nedostatkom specifičnih radnih vještina često imaju ograničene mogućnosti zapošljavanja i niže prihode, što može otežati plaćanje stanarine ili hipoteke. Programi obrazovanja i obuke za stjecanje vještina mogu značajno poboljšati šanse za zapošljavanje i smanjiti rizik od beskućništva (National Alliance to End Homelessness, 2020).

4. Teorija međugrupnog kontakta

Teorija međugrupnog kontakta Gordona W. Allporta (1954.) jedna je od najutjecajnijih teorija u području međugrupnih odnosa. Nastala je u vrijeme kada je u SAD-u veliki problem predstavljala rasna segregacija. Teorija počiva na tvrdnji da će, prilikom stupanja u kontakt jedni s drugima, pripadnici različitih društvenih grupa moći naučiti više jedni o drugima i tako ukloniti neutemeljene strahove. Također će razviti pozitivne međugrupne stavove te će to dovesti do smanjenja sukoba među tim grupama. Međutim, Allport je znao da međugrupni kontakt ne smanjuje uvijek predrasude, nego čak može ojačati stereotipne poglede na „vanjsku skupinu“ i povećati negativne osjećaje prema toj grupi. Zbog toga je postavio hipotezu u kojoj naglašava da se taj kontakt mora dogoditi u situacijama gdje su grupe statusno izjednačene, surađuju kako bi ostvarile zajednički cilj te pritom imaju širu podršku autoriteta kako bi međugrupni kontakt uspješno smanjio predrasude i međugrupnu prijetnju. Nakon što su postavljeni temelje ove teorije, brojni su ju istraživači kasnije nadopunjavali i proširili. Pokazalo se da je kontakt pod Allportovim uvjetima posebno učinkovit u smanjenju predrasuda, ali čak i nestrukturirani kontakt smanjuje predrasude (Pettigrew i Tropp, 2006). Kao objašnjenje kako to kontakt točno smanjuje predrasude predložena su "četiri procesa promjene": učenje o vanjskoj grupi, promjena ponašanja, stvaranje afektivnih veza i ponovno procjenjivanje unutar grupe. To znači da kontakt može mijenjati stavove kroz kognitivne (tj. učenje o vanjskoj grupi), bihevioralne (promjena vlastitog ponašanja kako bi se otvorili potencijalnim pozitivnim kontaktnim iskustvima) i afektivne (stvaranje afektivnih veza i prijateljstava te smanjenje negativnih emocija) procese (Tausch i sur, 2010). Teorija međugrupnog kontakta osmišljena je za objašnjavanje odnosa između kontakta i predrasuda prema ljudima druge rase ili etniciteta, ali Pettigrew i Tropp (2006) istražili su kako se jednako odnosi i na druge društvene grupe kao što su npr. beskućnici.

4.1. Kontakt s beskućnicima

Kontakt je jedan od važnih prediktora stavova prema članovima druge grupe. Postoji veza između kontakta s članovima drugih etničkih skupina i pozitivnih afektivnih

stavova prema tim skupinama (Pettigrew i Tropp, 2006). Isto tako, nekoliko je istraživanja pokazalo da iskustva kontakta s beskućnicima dovode do poboljšanja stavova prema beskućnicima (Hocking i Lawrence, 2000.; Lee i sur., 2004). Važno je prepoznati kako kontakt s beskućnicima nije jednak kao kontakt s drugim "vanjskim skupinama". Iz tog su razloga brojne studije proširile tradicionalnu definiciju kontakta. U svakodnevnom govoru riječ „kontakt“ uglavnom se odnosi na interakcije licem u lice. Međutim, i druge vrste kontakta mogu imati doprinos u promjeni stavova prema pripadnicima neke druge grupe. Zbog toga se u sve više novijih istraživanja koristi termin *exposure* koji bi se mogao prevesti kao izloženost odnosno doticaj s beskućnicima, te je to zapravo drugi konstrukt koji se istražuje. Četiri su kategorije doticaja sa beskućnicima, a to su informacije, opservacija, interakcija i članstvo. Prva kategorija uključuje informacije iz trećih izvora, kao što su informacije iz medija, predavanja ili prezentacije te neformalni razgovori. Druga kategorija uključuje izravno promatranje u svakodnevnom životu, npr. kada vidimo beskućnika u susjedstvu. Treća kategorija (interakcija) najbliža je konvencionalnom kontaktu licem u lice te bi u tu kategoriju pripadalo primjerice volontiranje u skloništu za beskućnike. Članstvo kao kategorija se odnosi na to je li pojedinac ikad sam bio beskućnik ili je imao člana obitelji ili prijatelja koji je bio beskućnik (Lee i sur., 2004).

5. Stavovi prema beskućnicima

Opći stavovi u društvu prema beskućnicima često su oblikovani stereotipima, predrasudama i nedostatkom razumijevanja kompleksnosti ovog problema. Beskućnici su nerijetko stigmatizirani i suočavaju se s negativnim percepcijama koje ih karakteriziraju kao lijene, neodgovorne ili čak opasne (Phelan i sur., 1997). Ove predrasude često proizlaze iz pogrešnih pretpostavki da su beskućnici sami krivi za svoju situaciju zbog loših životnih izbora, poput zloupotrebe droga ili alkohola, ili zbog nedostatka rada (Fiske, 2010). Istraživanja o stavovima javnosti prema beskućnicima otkrivaju složenost i višeslojnost percepcija koje društvo ima prema ovoj ranjivoj skupini. Jedno od ranijih istraživanja koje je istraživalo stigmatizaciju beskućnika provedeno je od strane Phelana i suradnika (1997). Ovi autori otkrili su da beskućnici nose tešku stigmiju koja ih karakterizira kao neodgovorne i nesposobne za samopomoć. Njihova studija pokazuje kako etiketiranje pojedinaca kao beskućnika može značajno utjecati na društvene stavove, potičući negativne percepcije i diskriminaciju.

5.1. Stavovi prema beskućnicima u Hrvatskoj

Prema istraživanju u Hrvatskoj, stavovi prema beskućnicima također odražavaju značajnu razinu stigmatizacije i nerazumijevanja. Studija Ostojić i suradnika (2017) pokazuje da mnogi građani beskućnike doživljavaju kroz prizmu negativnih stereotipa, što doprinosi njihovoj daljnjoj marginalizaciji. Ovi rezultati ukazuju na potrebu za povećanjem javne svijesti i edukacije o stvarnim uzrocima beskućništva, kao i za promoviranjem politika koje potiču socijalnu uključenost i podršku za osobe koje su se našle u ovoj situaciji. Nedavno istraživanje koje su provele Družić Ljubotina, Kletečki Radović i Ogresta (2022) pokazuje da građani Republike Hrvatske uzroke beskućništva uglavnom pripisuju faktorima koji su povezani s okolnostima i životnim prilikama pojedinca te širem socijalnom kontekstu. Također, pokazalo se da osobe koje uzroke beskućništva atribuiraju širem socijalnom kontekstu također pozitivnije percipiraju beskućnike.

5.2. *Stavovi studenata prema beskućnicima*

Stavovi studenata prema beskućnicima oblikuju se pod utjecajem različitih faktora, uključujući osobna iskustva, obrazovanje, medijsku reprezentaciju i društvene norme. Istraživanja pokazuju da su stavovi ove demografske skupine često podložni promjenama i mogu se poboljšati kroz edukaciju i kontakt s beskućnicima.

Prema istraživanju koje su proveli Lee i suradnici (2004.), studenti često pokazuju mješavinu suosjećanja i stereotipnih percepcija prema beskućnicima. Istraživanje je otkrilo da, iako mnogi studenti izražavaju empatiju prema beskućnicima i priznaju složenost njihovih situacija, neki još uvijek zadržavaju negativne stereotipe, poput toga da su beskućnici lijeni ili odgovorni za svoju situaciju.

Studija u Hrvatskoj koju su proveli Ostojić i suradnici (2017.) istraživala je stavove studenata socijalnog rada i drugih društveno-humanističkih znanosti prema beskućnicima. Rezultati su pokazali da studenti socijalnog rada imaju značajno pozitivnije stavove prema beskućnicima u usporedbi s drugim studentima. Ovi rezultati sugeriraju da obrazovanje i profesionalni trening u području socijalnog rada igraju ključnu ulogu u oblikovanju pozitivnijih stavova prema ranjivim skupinama.

Istraživanje provedeno u Australiji (Parsell, Tomaszewski i Phillips, 2014) također je potvrdilo da su studenti koji su imali izravan kontakt s beskućnicima razvili veće empatijske kapacitete i pozitivnije stavove prema ovoj populaciji. Ovi studenti su pokazali veću sklonost podržavanju politika koje promiču socijalnu inkluziju i pomoć beskućnicima. Na temelju ovih nalaza može se zaključiti da stavovi studenata prema beskućnicima variraju ovisno o njihovim iskustvima, obrazovanju i razini izravnog kontakta s beskućnicima. Edukacija koja uključuje direktnu interakciju s beskućnicima i informiranje o kompleksnim uzrocima beskućništva može značajno doprinijeti smanjenju negativnih stavova i promicanju socijalne pravde i inkluzije.

6. Strategije za smanjenje beskućništva

6.1. Prevencija beskućništva

Prevencija beskućništva ključna je strategija koja zahtijeva sustavan i sveobuhvatan pristup kako bi se spriječilo da pojedinci i obitelji završe bez krova nad glavom. Ova strategija uključuje niz mjera koje se provode kako bi se osigurala stabilnost stanovanja i spriječile situacije koje bi mogle dovesti do gubitka doma. Uspješan pristup prevenciji beskućništva kombinira ekonomske, socijalne i zdravstvene intervencije, pružajući podršku najranjivijim skupinama društva. Jedan od glavnih pristupa u prevenciji beskućništva je pružanje financijske pomoći za plaćanje stanarine. Ovo uključuje subvencije za stanovanje koje pomažu obiteljima s niskim primanjima da pokriju troškove stanovanja. Subvencije mogu biti u obliku direktnih financijskih potpora ili smanjenja stanarine kroz programe socijalnog stanovanja. Prema istraživanjima, subvencionirano stanovanje može značajno smanjiti rizik od beskućništva, omogućujući obiteljima da ostanu u svojim domovima unatoč financijskim poteškoćama (National Alliance to End Homelessness, 2020).

Osiguravanje pristupa povoljnim stambenim jedinicama također je ključno. Ovo može uključivati izgradnju novih jedinica socijalnog stanovanja ili prilagodbu postojećih stambenih objekata kako bi bili pristupačniji. Pored toga, politike koje promoviraju priuštivo stanovanje, poput regulacije cijena najma i poticanja izgradnje povoljnih stambenih jedinica, mogu pomoći u smanjenju stope beskućništva. Na primjer, neke zemlje i gradovi imaju programe koji zahtijevaju da novi stambeni projekti uključuju određeni postotak jedinica koje su pristupačne za obitelji s niskim primanjima (Rukmana, 2010).

Programi zapošljavanja i obrazovanja imaju ključnu ulogu u prevenciji beskućništva. Pružanje obuke za stjecanje radnih vještina, savjetovanje za zapošljavanje i podrška pri traženju posla mogu pomoći pojedincima da postanu financijski neovisni. Ovi programi često uključuju i elemente obrazovanja, omogućujući polaznicima da steknu dodatne kvalifikacije koje će im povećati šanse za zapošljavanje. Ekonomsku stabilnost često

prati stabilnost stanovanja, pa je stoga podrška u zapošljavanju i obrazovanju ključna za prevenciju beskućništva (Shinn, 2007).

Podrška za osobe koje izlaze iz institucionalnih okvira, kao što su zatvori, bolnice ili domovi za djecu, također je od vitalnog značaja. Osobe koje napuštaju ove institucije često se suočavaju s poteškoćama u pronalaženju stanovanja, što ih čini posebno ranjivima na beskućništvo. Programi tranzicijskog stanovanja i podrška pri reintegraciji u društvo mogu igrati ključnu ulogu u osiguravanju da ove osobe ne završe na ulici. Na primjer, tranzicijske stambene jedinice pružaju privremeno stanovanje i podršku dok pojedinci ne pronađu trajno rješenje (Kauppi i Bradley, 2003).

Osim ovih mjera, važno je i pružanje pravne pomoći kako bi se spriječilo izbacivanje iz stanova. Pravna pomoć može uključivati savjetovanje o pravima stanara, zastupanje u sudskim postupcima vezanim za stanovanje i posredovanje u sporovima između stanara i stanodavaca. Pravni zastupnici mogu pomoći u zaštiti prava stanara i spriječiti nepravedne izbacivanja koja bi mogla dovesti do beskućništva (Družić Ljubotina i sur., 2016).

Zdravstvena skrb, posebno mentalno zdravlje i liječenje ovisnosti, ima također ključnu ulogu u prevenciji beskućništva. Mnoge osobe koje su u riziku od beskućništva pate od mentalnih bolesti ili zlorabotrebne supstanci. Osiguravanje pristupa zdravstvenim uslugama, uključujući terapije i programe oporavka, može pomoći tim osobama da stabiliziraju svoje živote i zadrže stanovanje (Rukmana, 2010).

6.2. *Programi podrške i rehabilitacije*

Programi podrške i rehabilitacije ključni su za pomoć beskućnicima u reintegraciji u društvo i prevladavanju izazova s kojima se suočavaju. Ovi programi su osmišljeni kako bi pružili sveobuhvatnu podršku koja uključuje sklonište, prehranu, medicinsku skrb, savjetovanje za mentalno zdravlje i tretman za zlorabotrebnu supstanci. Također, važan aspekt ovih programa je pružanje obuke za radne vještine i podrška u zapošljavanju, što pomaže pojedincima da postanu samostalni i financijski neovisni. Skloništa za beskućnike pružaju privremeni smještaj, omogućujući osobama bez doma sigurno

mjesto za boravak. Skloništa često nude osnovne usluge kao što su hrana, odjeća i higijenske potrepštine. Ova usluga ne samo da pruža fizičku sigurnost, već i stabilnost koja je neophodna za planiranje budućnosti i traženje trajnog rješenja za beskućništvo. Mnoge organizacije koje upravljaju skloništima također nude programe dnevnog boravka, gdje beskućnici mogu dobiti pristup dodatnim resursima kao što su savjetovanje i obuka (National Alliance to End Homelessness, 2020).

Prehrana je osnovna potreba koja se zadovoljava kroz programe podrške. Beskućnici često nemaju redovan pristup hranjivim obrocima, što može pogoršati njihovo zdravlje i otežati im izlazak iz beskućništva. Programi prehrane osiguravaju da osobe bez doma dobiju potrebnu hranu, što je ključno za održavanje zdravlja i energije potrebne za traženje posla i stambenih rješenja. Mnogi skloništa i socijalne kuhinje nude tri obroka dnevno, prilagođena različitim prehrambenim potrebama (Rukmana, 2010). Medicinska skrb je još jedan važan aspekt programa podrške. Beskućnici često pate od zdravstvenih problema zbog loših životnih uvjeta i nedostatka pristupa medicinskoj skrbi. Programi koji pružaju medicinsku njegu, uključujući liječenje kroničnih bolesti, akutne medicinske probleme i preventivnu skrb, mogu značajno poboljšati kvalitetu života beskućnika. Pored toga, dostupnost mentalno-zdravstvenih usluga i tretmana za zloupotrebu supstanci može pomoći u rješavanju ključnih problema koji doprinose beskućništvu (Shinn, 2007).

Savjetovanje za mentalno zdravlje i tretman za zloupotrebu supstanci su kritični za mnoge beskućnike koji se suočavaju s tim problemima. Mentalne bolesti i ovisnosti često su uzroci beskućništva ili ga dodatno pogoršavaju. Savjetovanje može pomoći beskućnicima da se nose s traumama, anksioznošću i depresijom, dok tretmani za zloupotrebu supstanci mogu pomoći u prevladavanju ovisnosti. Ovi programi pružaju potrebnu podršku i resurse kako bi beskućnici mogli raditi na oporavku i stabilizaciji svog života (Kauppi i Bradley, 2003).

Obuka za radne vještine i podrška u zapošljavanju su ključni za omogućavanje beskućnicima da postanu samostalni. Mnogi beskućnici imaju ograničene radne vještine

ili radno iskustvo, što im otežava pronalaženje stabilnog zaposlenja. Programi obuke nude edukaciju i treninge u različitim vještinama koje su tražene na tržištu rada. Osim toga, programi zapošljavanja pomažu beskućnicima u pisanju životopisa, pripremi za intervju i pronalaženju poslova. Pružajući ove resurse, programi podrške pomažu beskućnicima da steknu potrebne vještine za zapošljavanje i osiguraju stabilan prihod (Rukmana, 2010). Kombinacija ovih različitih vrsta podrške omogućuje sveobuhvatan pristup rješavanju problema beskućništva. Pružajući ne samo osnovne potrebe kao što su sklonište i hrana, već i dugoročnu podršku kroz medicinsku skrb, savjetovanje i obuku za radne vještine, programi podrške i rehabilitacije igraju ključnu ulogu u pomaganju beskućnicima da se vrate u društvo. Ovi programi ne samo da pružaju neposrednu pomoć, već i dugoročna rješenja koja mogu smanjiti stopu beskućništva i pomoći pojedincima da izgrade bolji život za sebe (National Alliance to End Homelessness, 2020).

6.3. Uloga nevladinih organizacija i volontera

Nevladine organizacije (NVO) i volonteri imaju ključnu ulogu u borbi protiv beskućništva, pružajući usluge i podršku koje često nadilaze kapacitete državnih institucija. Njihov doprinos je višestruk, obuhvaćajući neposrednu pomoć na ulici, pravnu pomoć, edukacijske i preventivne programe, te zagovaranje promjena u javnoj politici i svijesti.

Jedna od glavnih aktivnosti NVO-a je pružanje neposredne pomoći na ulici. Ove organizacije često imaju timove koji izlaze na teren kako bi pružili osnovne potrepštine kao što su hrana, odjeća i higijenski proizvodi beskućnicima. Ove intervencije su ključne za preživljavanje osoba bez doma, posebno u zimskim mjesecima ili tijekom nepovoljnih vremenskih uvjeta. Osim toga, NVO često nude privremeni smještaj ili skloništa koja pružaju sigurno mjesto za boravak, što je prvi korak ka stabilizaciji života beskućnika (National Alliance to End Homelessness, 2020).

Pravna pomoć je još jedna važna usluga koju pružaju nevladine organizacije. Beskućnici se često suočavaju s pravnim problemima koji mogu uključivati gubitak osobnih

dokumenata, kaznene prijave zbog bespravnog boravka na javnim mjestima ili sporove oko stanovanja. Pravni stručnjaci u okviru NVO-a pomažu beskućnicima da navigiraju kroz pravni sustav, obnavljaju dokumente i osiguraju svoja prava. Ova pomoć može biti presudna u pružanju prilike beskućnicima da se ponovno integriraju u društvo i osiguraju stalno prebivalište (Shinn, 2007).

Edukacijski i preventivni programi su također značajan aspekt rada NVO-a. Ovi programi pružaju informacije i resurse za sprječavanje beskućništva, kao što su financijska pismenost, obuka za radne vještine, i pristup obrazovanju. Edukacija može pomoći pojedincima da bolje upravljaju svojim financijama, pronađu i zadrže posao, te izbjegnu situacije koje bi ih mogle dovesti do beskućništva. Preventivni programi često uključuju suradnju s lokalnim zajednicama i drugim organizacijama kako bi se osigurala podrška za osobe u riziku od gubitka stanovanja (Rukmana, 2010). Volonteri su ključni u pružanju podrške beskućnicima. Oni se uključuju u različite aktivnosti, od rada u skloništima do organiziranja dobrotvornih događanja. Volonteri često pružaju emocionalnu podršku beskućnicima, pomažući im da se osjećaju cijenjeno i podržano. Osim toga, volonteri igraju važnu ulogu u zagovaranju promjena u politici i javnoj svijesti. Kroz kampanje, javne govore i medijske aktivnosti, volonteri podižu svijest o problemima beskućništva i zagovaraju za poboljšanje socijalnih politika i resursa za beskućnike (Kauppi i Bradley, 2003).

Suradnja s lokalnim zajednicama je također ključna za uspjeh NVO-a i volontera. Lokalna podrška može uključivati donacije, volontiranje, ili suradnju s lokalnim vlastima kako bi se osigurali resursi i podrška za beskućnike. Ova suradnja može rezultirati održivim promjenama i poboljšanjem kvalitete života za beskućnike. Primjeri uspješnih inicijativa uključuju program Housing First, koji osigurava trajno stanovanje za beskućnike prije nego što se rješavaju drugi problemi poput ovisnosti ili mentalnih bolesti. Ovakvi programi pokazali su se učinkovitima u smanjenju stope beskućništva i poboljšanju dugoročnih ishoda za beskućnike (National Alliance to End Homelessness, 2020).

7. Cilj, problemi i hipoteze istraživanja

Cilj istraživanja je bio ispitati odnos između doticaja (kontakta) s beskućnicima i stavova prema beskućnicima te istražiti postoje li razlike u stavovima s obzirom na neka osobna obilježja ispitanika.

U skladu s navedenim ciljem postavljeni su sljedeći problemi i hipoteze:

Problem 1: Utvrditi povezanost između različitih dimenzija doticaja (kontakta) s beskućnicima i stavova prema beskućnicima

Hipoteza 1.1.: Očekuje se pozitivna povezanost između razine informacija o beskućnicima i stavova prema beskućnicima, što znači da će veća razina informacija rezultirati većim rezultatom na subskalama strukturalnih uzroka, pozitivnih emocija, spremnosti na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima.

Hipoteza 1.2.: Očekuje se negativna povezanost između razine informacija i stavova prema beskućnicima, što znači da će veća razina informacija rezultirati manjim rezultatom na subskalama teret zajednice, nedostatak empatije, individualni uzroci i percipirana opasnost.

Hipoteza 1.3.: Očekuje se pozitivna povezanost između učestalosti opservacije i pozitivnih stavova prema beskućnicima, što znači da će veća razina opservacije rezultirati većim rezultatom na subskalama strukturalnih uzroka, pozitivnih emocija, spremnosti na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima.

Problem 2: Utvrditi razlike u stavovima prema beskućnicima s obzirom na određena osobna obilježja ispitanika (studijsko područje, spol)

Hipoteza 2.1.: Studenti iz područja društveno-humanističkih znanosti iskazivati će veće rezultate na subskalama strukturalni uzroci, spremnost na žrtvu i pozitivnim emocijama u usporedbi s studentima drugih studijskih područja.

Hipoteza 2.2. Studenti iz područja društveno-humanističkih područja iskazivat će veću razinu empatije od studenata ostalih studijskih područja, odnosno imati će manji rezultat na subskali nedostatak empatije.

Hipoteza 2.3. Studentice će iskazivati veću razinu pozitivnih emocija i spremnosti na žrtvu od studenata.

8. Metoda istraživanja

8.1. Sudionici istraživanja

Ciljana populacija su studenti u Republici Hrvatskoj. Korištena je neprobabilistička metoda uzorkovanja te je uzorak prigodni. Odabrana je ova metoda zbog ograničenih sredstava za provođenje istraživanja te nemogućnosti dolaženja do popisa cijele populacije (Milas, 2009).

U istraživanju je sudjelovalo 163 sudionika, od čega je 56, 6% žena i 43,4% muškaraca. Najmlađi sudionik ima 19, najstariji 39 godina, a najviše je zastupljena skupina u dobi između 22 i 23 godine (36,8%). Vezano uz razinu studija, većina studenata sudionika ispitanika istraživanja trenutno pohađa sveučilišni preddiplomski studij (23,3%) i sveučilišni diplomski studij (22,1%). Što se tiče područja studiranja, iz društvenih i humanističkih područja anketu je ispunilo 42,3%, a ostatak ispitanika je iz tehničkih područja, biomedicine i zdravstva, biotehničkih znanosti, umjetnosti i interdisciplinarnih područja. Većina ispitanika svoj materijalni status opisuje kao srednji (35,6%) ili dobar (27,6%). Prikaz socio-demografskih pokazatelja o sudionicima i podacima o studijima vidljiv je u tablici 8.1.

Tablica 8.1. Prikaz sociodemografskih pokazatelja sudionika

Varijabla		N	%
<i>Spol</i>	M	69	43,4%
	Ž	90	56,6%
<i>Dob</i>	Manje od 22	57	35,0%
	22-23	60	26,8%
	Više od 23	46	28,2%
<i>Materijalni status</i>	Izrazito loše	14	8,6%
	Loše	23	14,1%
	Srednje	58	35,6%
	Dobro	45	27,6%
	Izrazito dobro	23	14,1%
<i>Područje studiranja</i>	Društveno	41	25,2%
	Humanističko	28	17,2%
	Tehničko	22	13,5%
	Biomedicina i zdravstvo	23	14,1%
	Biotehničke znanosti	20	12,3%
	Umjetnost	16	9,8%
	Interdisciplinarna područja	13	8,0%

8.2. Postupak istraživanja

Anketni upitnik izrađen je u LimeSurveyu. Do sudionika se došlo na način da je link za *online* anketu, uz koji je napisan kratki poziv za sudjelovanje, dijeljen putem društvene mreže *Facebook*. Odabrano je nekoliko studentskih grupa koje okupljaju najviše članova iz populacije studenata, a većina njih vezana je uz studentske domove, stipendije i studentske poslove. Primjeri tih grupa su „Studentski dom Stjepan Radić“, „Državna

stipendija“, „Studentsko naselje Cvjetno“, „Studentski poslovi“. Pri tome se nastojalo staviti poveznicu u studentske grupe koje su iz različitih dijelova Hrvatske kako bi se čim više obuhvatilo različita sveučilišta i veleučilišta iz svih krajeva Hrvatske. Budući da se jednim od problema istraživanja nastoje ispitati razlike u stavovima prema beskućnicima prema spolu, studijskom usmjerenju i mjestu stanovanja, očekivani broj ispitanika bio je 200. Anketni upitnik bio je aktivan od 7. lipnja do 7. srpnja 2024. godine.

8.3. *Mjerni instrumenti*

Stavovi prema beskućnicima mjereni su skalom koja je preuzeta iz istraživanja koje su proveli Lee i sur. (2004), a za potrebe ovog istraživanja prevedena je na hrvatski jezik. Skala eksplicitnih stavova prema beskućnicima sadrži devet subskala koje su standardizirane i zatim se zbrajaju kako bi se stvorio ukupni rezultat. Sadrži 34 pitanja Likertove ljestvice. Odgovori se boduju na ljestvici od 1 do 8, pri čemu viši rezultati na ljestvici ukazuju na pozitivne eksplicitne stavove prema beskućnicima. Devet subskala koje sadrži su (a) strukturalni uzroci (npr. beskućništvo je uzrokovano nedostatkom stambenog prostora), (b) individualni uzroci (npr. beskućništvo je uzrokovano vlastitom lijenošću), (c) kompetencija uloga (npr. većina beskućnika ima dobre radne vještine), (d) percipiranu opasnost (npr. beskućnici su skloni nasilju), (e) pozitivne emocije (npr. osjećam tugu kada vidim beskućnike), (f) nedostatak empatije (npr. beskućništvo smanjuje svakodnevne brige), (g) teret zajednice (npr. beskućništvo ima štetan utjecaj na lokalna poduzeća), (h) podrška pravima (npr. beskućnici bi trebali moći prespavati preko noći na javnim mjestima) i (i) spremnost na žrtvu (npr. bio bih spreman platiti više poreza da pomognem beskućnicima). Četiri od devet ljestvica (individualni uzroci, percipirana opasnost, nedostatak empatije i teret zajednice) obrnuto su bodovane. Interna konzistentnost u istraživanju Shoemakera (2006) bila je $\alpha = .90$, što ukazuje na prihvatljivu pouzdanost. Sve subskale imale su prihvatljivu pouzdanost osim subskale za kompetenciju uloga ($\alpha = .35$). Viši rezultat na skali znači i pozitivniji stav prema beskućnicima. Drugi korišteni mjerni instrument je skala *Exposure to Homeless* za mjerenje doticaja s beskućnicima. Također je preuzeta od autora Lee i suradnika (2004)

te se sastoji od 14 čestica koje ispituju četiri dimenzije doticaja: a) informacije (npr. broj gledanih televizijskih emisija o beskućnicima), b) opažanje (npr. učestalost viđanja beskućnika u vlastitom susjedstvu), c) interakcija (npr. jeste li ikada radili ili volontirali u skloništu za beskućnike) i d) članstvo (npr. jeste li ikada imali prijatelja koji je beskućnik). Viši rezultati ukazuju na veću izloženost beskućnicima. U istraživanju koje su provodili Lee i suradnici (2004) stavke na ljestvici uključivale su nedosljedne opcije odgovora (npr. 2 opcije za neka pitanja, 4 za druga) pa bodovanje na ljestvici uključuje standardizaciju svake stavke prije analize. Unutarnja konzistentnost bila je $\alpha = 0,70$. To ukazuje na prihvatljivu razinu unutarnje konzistentnosti. Dvije subskale pokazale su nisku pouzdanost, a to su bile subskale opservacija ($\alpha = .18$) i interakcija ($\alpha = .30$), dok su ostale dvije subskale imale visoku pouzdanost; informacije ($\alpha = .64$) i opažanje ($\alpha = .62$) u prijašnjim radovima.

Tablica 8.3.1. i Tablica 8.3.2. prikazuju Cronbach Alpha koeficijenate koji su dobiveni u ovom istraživanju te se može zaključiti da primijenjene mjerne ljestvice posjeduju zadovoljavajuću razinu pouzdanosti odnosno potvrđuju se kao valjani instrumenti za mjerenje stavova i mišljenja ispitanika te nije bilo potrebno eliminirati tvrdnje/pitanja da bi se maksimizirala pouzdanost mjernih instrumenata.

Tablica 8.3.1. Cronbach Alpha koeficijenti za Skalu stavova o beskućnicima

Test pouzdanosti		
	Cronbach Alpha	Broj čestica
Strukturalni uzroci	0,622	4
Kompetencija uloga	0,668	3
Teret zajednice	0,593	5
Nedostatak empatije	0,766	4
Podrška pravima	0,816	3
Individualni uzroci	0,649	3
Spremnost na žrtvu	0,734	3
Pozitivne emocije	0,801	3
Percipirana opasnost	0,820	6

Tablica 8.3.2. Cronbach Alpha koeficijenti za skalu doticaja (kontakta) s beskućnicima

	Cronbach Alpha	Broj čestica
Subskala Informacije	0,694	3
Subskala Opservacija	0,553	4
Subskala Interakcija	0,619	4
Subskala Članstvo	0,762	3

8.4. Obrada podataka

Priprema i pohranjivanje podataka za statističku analizu urađena je u programu MS Excel 2019. Prilikom obrade podataka korišten je IBM SPSS Statistics v25.0. U radu su korištene slijedeće statističke procedure: deskriptivna statistika za izračunavanje srednjih vrijednosti i standardne devijacije, Cronbach Alpha za utvrđivanje međusobne povezanosti pojedinih varijabli, Kolmogorov-Smirnov za testiranje normalnosti distribucija, Pearsonov koeficijent za ispitivanje povezanosti, Independent Sample T test za ispitivanje statistički značajne razlike i One Way Anova test za parametrijsku statistiku.

9. Rezultati

9.1. Ispitivanje povezanosti između doticaja i stavova prema beskućnicima

Izračunavanjem koeficijenta korelacije rezultati su pokazali da ne postoji statistički značajna povezanost između razine informacija na skali doticaja s beskućnicima i subskale strukturalni uzroci na skali stavova prema beskućnicima. Suprotno tome, pokazala se statistički značajna povezanost između razine informacija i individualnih uzroka, što znači da su ispitanici koji su u posljednjih godinu dana primili više informacija o beskućnicima uzroke beskućništva više pripisivali individualnim, a ne strukturalnim uzrocima. Povezanost je slaba i ona je statistički značajna $r(163)=0,227$; $p=0,004$. Također, postoji statistički značajna negativna povezanost između razine informacija i kompetencije uloga, što znači da sudionici koji su u posljednjih godinu dana primili više informacija o beskućnicima putem različitih medija smatraju kako su beskućnici manje kompetentni za različite uloge u svakodnevnom životu, $r(163)=-0,312$; $p<0,001$. Također, postoji statistički značajna pozitivna povezanost između razine informacija i tereta zajednice, $r(163)=0,202$; $p=0,010$, što znači da osobe koje su primile više informacija o beskućnicima iskazuju veći rezultat na subskali teret zajednice. Ovi nam rezultati ukazuju na to da više informacija o beskućnicima iz različitih izvora (prijatelji, obitelj, mediji poput novinskih članaka ili TV emisije) ne možemo dovesti u korelaciju s pozitivnijim stavovima o beskućnicima. Izračunavanjem povezanosti razine informacija s ostalim subskalama na skali stavova o beskućnicima nije dalo statistički značajne rezultate. Hipoteze 1.1. i 1.2. nisu potvrđene, što se može vidjeti iz tablice 9.1.1. i tablice 9.1.2.

Tablica 9.1.1. Rezultati testiranja povezanosti razine informacija i subskala strukturalni uzroci, pozitivne emocije, spremnost na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima

		Strukturalni uzroci	Pozitivne emocije	Spremnost na žrtvu	Kompetencija uloga	Podrška pravima
Informacije	r	-0,097	-0,107	-0,159 *	-0,312 **	0,091
	p	0,220	0,176	0,045	0,000	0,249

Tablica 9.1.2. Rezultati testiranja povezanosti razine informacija i subskala individualni uzroci, nedostatak empatije, teret zajednice i percipirana opasnost

		Individualni uzroci	Nedostatak empatije	Teret zajednice	Percipirana opasnost
Informacije	r	0,227 **	0,123	0,202 *	-0,089
	p	0,004	0,120	0,010	0,259

Druga dimenzija kontakta s beskućnicima je opservacija. Rezultati su pokazali statistički značajnu negativnu povezanost između učestalosti opservacije i strukturalnih uzroka na skali stavova prema beskućnicima, $r(163)=-0,211$; $p=0,007$. Također, postoji statistički značajna negativna povezanost između učestalosti opservacije i pozitivnih emocija, $r(163)=-0,276$; $p<0,001$. Takvi rezultati ukazuju na to da osobe koje su više u doticaju s beskućnicima kroz imaju manje pozitivnih emocija prema beskućnicima. Isto tako, dobivena je statistički značajna negativna povezanost između opservacije i spremnosti na žrtvu, $r(163)=-0,163$; $p=0,037$. Nisu dobivene statistički značajne povezanosti između učestalosti opservacije i ostalih subskala na skali stavova prema beskućnicima, prema tome Hipoteza 1.3. nije potvrđena. Dakle, osobe koje su iskazale više doticaja s beskućnicima kroz opservaciju u posljednjih godinu dana nisu iskazale pozitivnije stavove prema beskućnicima (Tablica 9.1.3)

Tablica 9.1.3. Rezultati testiranja povezanosti učestalosti opservacije i subskala strukturalni uzroci, pozitivne emocije, spremnost na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima

		Strukturalni uzroci	Pozitivne emocije	Spremnost na žrtvu	Kompetencija uloga	Podrška pravima
Opservacija	r	-0,211 **	-0,276 **	-0,163 *	-0,054	-0,049
	p	0,007	0,000	0,037	0,494	0,539

Iako se ovim istraživanjem nastojala potvrditi povezanost između indirektnog kontakta i stavova, provjerena je i povezanost razine direktne interakcije s beskućnicima kako bi usporedili rezultate. Rezultati nisu iznenađujući, budući da su potvrđeni brojnim drugim istraživanjima. Sudionici koji su više bili u direktnom kontaktu s beskućnicima kroz dimenzije „Interakcija“ i „Članstvo“ iskazivali su pozitivnije stavove prema beskućnicima. Postoji statistički značajna negativna povezanost između razine interakcije i tereta zajednice sa skale stavova o beskućnicima, $r(161)=-0,230$; $p=0,003$. To znači da su osobe koje su više bili u izravnoj interakciji sa beskućnicima iskazivali mišljenje kako beskućnici nisu teret zajednice. Također, što se tiče dimenzije članstva, postoji statistički značajna pozitivna povezanost između članstva i strukturalnih uzroka, $r(163)=0,263$; $p=0,001$, članstva i spremnosti na žrtvu, $r(163)=0,218$; $p=0,005$ te članstva i pozitivnih emocija, $r(163)=0,385$; $p<0,001$. To znači da osobe koji imaju prijatelja ili člana obitelji koji je bio beskućnik, ili su pak sami bili beskućnici, smatraju da su uzroci beskućništva više strukturalni, a manje individualni, više su spremni na žrtvu kako bi pomogli beskućnicima te imaju općenito pozitivnije emocije prema njima.

9.2. Ispitivanje razlika u stavovima s obzirom na osobna obilježja sudionika

Analiza stavova studenata prema beskućnicima pokazuje da postoje značajne razlike između studenata društveno-humanističkih znanosti i studenata ostalih studijskih

područja u varijablama strukturalni uzroci, spremnost na žrtvu i pozitivne emocije, što potvrđuje hipotezu 2.1.

Tablica 9.2.1. Razlike između studenata društveno-humanističkih i ostalih studijskih područja u stavovima prema beskućnicima (N=163)

Napomena: M - srednja vrijednost; SD - standardna devijacija; t - vrijednost t-test statistike; p - p-vrijednost ($p < 0,05$ označava značajnu razliku); Mean razlika - razlika u srednjim vrijednostima između grupa; SE - standardna greška razlike

Varijabla	Grupa	N	M	SD	t	p	Mean razlika	SE
Strukturalni uzroci	Društveno-humanističkih znanosti	69	5,06	1,542	3,515	0,001	0,76	0,216
	Ostala studijska područja	94	4,30	1,251				
Spremnost na žrtvu	Društveno-humanističkih znanosti	69	4,87	1,562	3,032	0,003	0,678	0,224
	Ostala studijska područja	94	4,19	1,289				
Pozitivne emocije	Društveno-humanističkih znanosti	69	5,17	1,715	2,238	0,026	0,62	0,206
	Ostala studijska područja	94	4,55	1,663				

Rezultati za varijablu strukturalni uzroci pokazuju da se studenti društveno-humanističkih znanosti ($M = 5,06$) značajno razlikuju u percepciji strukturalnih uzroka u usporedbi s studentima ostalih studijskih područja ($M = 4,30$). Razlika je statistički značajna s p-vrijednošću od 0,001, što ukazuje na to da studenti društveno-humanističkih znanosti značajno više od studenata ostalih studijskih područja strukturalne uzroke smatraju uzrocima beskućništva. U pogledu spremnosti na žrtvu,

rezultati pokazuju značajnu razliku između studenata društveno-humanističkih znanosti ($M = 4,87$) i studenata ostalih studijskih područja ($M = 4,19$). P-vrijednost od 0,003 sugerira da je razlika statistički značajna te da su studenti društveno-humanističkih područja spremniji na žrtvu u pogledu rješavanja problema beskućništva od studenata ostalih studijskih područja. Za pozitivne emocije, studenti društveno-humanističkih znanosti ($M = 5,17$) također pokazuju značajno višu srednju vrijednost u usporedbi s studentima ostalih studijskih područja ($M = 4,55$), s p-vrijednošću od 0,026. Ovo ukazuje na to da studenti društveno-humanističkih znanosti doživljavaju veće pozitivne emocije prema beskućnicima.

Prema hipotezi 2.2. Studenti društveno humanističkih područja iskazivati će manje rezultate na subskali nedostatak empatije, međutim hipoteza je opovrgnuta (Tablica 9.2.2.)

Tablica 9.2.2. Ispitivanje razlika između studenata društveno-humanističkih područja i studenata ostalih studijskih područja u varijabli nedostatak empatije.

Varijabla	Grupa	N	M	SD	t	p	Mean razlika	SE
Nedostatak empatije	Društveno-humanističkih znanosti	69	5,51	1,220	2,540	0,012	0,518	0,204
	Ostala studijska područja	94	4,99	1,332				

Na subskalama pozitivne emocije i spremnosti na žrtvu muški sudionici, odnosno studenti, iskazivali su veće rezultate od ženskih sudionika, što znači da hipoteza 2.3. nije potvrđena (Tablica 9.2.3.)

Tablica 9.2.3. Ispitivanje razlika po spolu u varijablama pozitivne emocije i spremnost na žrtvu (N=159)

Varijabla	Spol	N	M	SD	t	p
Spremnost na žrtvu	muški	69	5,06	1,617	4,668	0,000
	ženski	90	4,00	1,102		
Pozitivne emocije	muški	69	5,46	1,795	4,658	0,006
	ženski	90	4,24	1,401		

10. Rasprava

Rezultati ovog istraživanja ukazuju na kompleksnu prirodu stavova prema beskućnicima, posebno u kontekstu različitih oblika doticaja, odnosno kontakta s beskućnicima. Iako su prethodna istraživanja često sugerirala da veća izloženost informacijama može voditi pozitivnijim stavovima prema marginaliziranim grupama (Allport, 1954.), naši rezultati pokazuju suprotan trend. Konkretno, veća izloženost informacijama o beskućnicima povezana je s većom sklonošću pripisivanju uzroka beskućništva individualnim čimbenicima, dok se strukturalni uzroci zanemaruju. Ovi rezultati su u skladu s nalazima koje su iznijeli Lee i suradnici (2004.), koji su također otkrili da povećana medijska izloženost često naglašava individualnu odgovornost, što može potaknuti negativne stavove prema beskućnicima.

Zanimljivo je da je opservacija, kao drugi oblik kontakta, bila povezana s nižim razinama tzv. pozitivnih emocija i većom sklonošću pripisivanju strukturalnih uzroka beskućništva. Ovi rezultati se slažu s teorijom međuljudskog kontakta, koja sugerira da učestali kontakt s članovima marginaliziranih grupa smanjuje predrasude, ali je pri tome važna priroda tog kontakta i uvjeti pod kojima se taj kontakt ostvario (Pettigrew i Tropp, 2006).

Što se tiče direktnog kontakta, rezultati ovog istraživanja su u skladu s postojećom literaturom koja ukazuje na to da bliski osobni kontakti mogu voditi pozitivnijim stavovima prema beskućnicima. Primjerice, Knecht i Martinez (2009) su proveli istraživanje koje je pokazalo da su ispitanici nakon volontiranja s beskućnicima puno manje uzrok beskućništva pripisivali individualnim karakteristikama.

Studenti društveno-humanističkih znanosti iskazali su veće razumijevanje strukturalnih uzroka beskućništva, kao i veću spremnost na žrtvu i pozitivne emocije prema beskućnicima, za razliku od studenata ostalih studijskih područja. Takav je nalaz u skladu s istraživanjima koja pokazuju da obrazovanje u području društvenih znanosti potiče socijalnu svijest i empatiju. Primjerice, istraživanje u svrhu diplomskog rada koje je provela Smrek (2020) pokazalo je da studenti psihologije iskazuju značajno višu razinu empatije od studenata elektrotehnike i računalstva. Objašnjenje ovakvih nalaza možda se krije u obrazovnom procesu, budući da studenti iz područja društvenih i humanističkih znanosti često uče kroz „službu“ odnosno volontiraju ili imaju praksu. Studenti koji sudjeluju u prilikama za učenje kroz takav model stječu obrazovne koristi kao što su osobni razvoj, međuljudske vještine, razvoj vještina i karijere, kao i akademsko učenje. Takvo učenje također može smanjiti stereotipe među studentima, olakšati kulturno i raso razumijevanje te izgraditi osjećaj društvene odgovornosti koji može potaknuti buduće sudjelovanje u zajednici (Buch i Harden, 2011).

Konačno, rodne razlike zabilježene u ovom istraživanju, gdje su muški sudionici pokazali veće rezultate na subskalama pozitivne emocije i spremnosti na žrtvu, otvaraju dodatna pitanja o utjecaju rodnih uloga i socijalizacije na stavove prema beskućnicima. Ovi nalazi su u suprotnosti s nekim prethodnim istraživanjima koja su ukazivala na to da žene obično iskazuju veće razine empatije i socijalne osjetljivosti (Eisenberg i Lennon, 1983), što sugerira potrebu za daljnjim istraživanjem u ovom području.

Unatoč važnim uvidima koje ovo istraživanje pruža, potrebno je istaknuti nekoliko ključnih ograničenja koja mogu utjecati na tumačenje rezultata. Prvo, uzorak ispitanika ograničen je na studente, što može smanjiti opću primjenjivost rezultata. Iako studenti

predstavljaju važnu populaciju za proučavanje stavova prema beskućnicima, njihovi stavovi i razine kontakta s beskućnicima mogu se razlikovati od stavova šire populacije. Drugo ograničenje odnosi se na prirodu mjerenja kontakta i stavova. Korištenje upitnika samoprocjene može dovesti do pristranosti socijalne poželjnosti, gdje ispitanici mogu prijaviti stavove i iskustva koja su u skladu s društvenim normama, a ne nužno ona koja stvarno posjeduju. Ovo je posebno relevantno u pitanjima koja se tiču osjetljivih tema poput beskućništva, gdje ispitanici mogu osjećati pritisak da odgovore na način koji se smatra društveno prihvatljivim. Također, stavovi prema beskućnicima i njihovi uzroci mogu se znatno razlikovati ovisno o kulturnim normama, socioekonomskim uvjetima i javnim politikama, pa je potrebno oprezno tumačiti rezultate izvan konteksta u kojem su prikupljeni. Isto tako, istraživanje nije uzelo u obzir duljinu i kvalitetu kontakta s beskućnicima. Iako je istraživanje obuhvatilo različite dimenzije kontakta (informacije, opservacija, interakcija, članstvo), nije istražena kvaliteta tih interakcija, što bi moglo značajno utjecati na stavove. Na primjer, pozitivan ili negativan ton interakcije može oblikovati percepciju beskućnika na različite načine, a ovo istraživanje nije bilo u mogućnosti razlučiti takve detalje.

Na temelju rezultata i ograničenja ovog istraživanja, može se predložiti nekoliko smjerova za buduća istraživanja. Buduća istraživanja trebala bi uključiti širi i raznovrsniji uzorak kako bi se povećala opća primjenjivost rezultata. Ispitivanje stavova prema beskućnicima među različitim dobnim skupinama, socioekonomskim statusima i kulturnim pozadinama moglo bi pružiti dublji uvid u to kako različiti demografski čimbenici utječu na percepciju beskućnika. Osim toga, istraživanja koja uključuju različite regije ili zemlje mogla bi otkriti kako kulturni i socijalni konteksti oblikuju stavove prema beskućnicima. Isto tako, buduća istraživanja mogla bi se usmjeriti na istraživanje kvalitete kontakta s beskućnicima. Kvalitativne metode, poput intervjua ili fokus grupa, mogle bi se koristiti za prikupljanje dubljih uvida u to kako osobna iskustva i interakcije s beskućnicima utječu na stavove. Ovaj pristup mogao bi pomoći u razjašnjavanju složenih mehanizama koji stoje iza promjene stavova, posebno u pogledu toga kako pozitivna ili negativna iskustva utječu na percepciju beskućnika. Još bi se

mogli istražiti i učinci specifičnih obrazovnih intervencija na stavove prema beskućnicima, odnosno istražiti kako edukacija o uzrocima beskućništva, socijalnim politikama i svakodnevnim izazovima s kojima se beskućnici suočavaju utječe na stavove i empatiju prema ovoj populaciji. Važna tema za istraživanje jest i uloga medija u formiranju stavova prema beskućnicima. S obzirom na to da mediji često igraju ključnu ulogu u oblikovanju javnog mišljenja, buduća istraživanja mogla bi se usmjeriti na analizu medijskih prikaza beskućnika i njihovih utjecaja na stavove publike.

11. Zaključak

Ovo istraživanje pruža vrijedan uvid u kompleksnost stavova prema beskućnicima u Hrvatskoj, naglašavajući važnost različitih oblika kontakta u oblikovanju tih stavova. Rezultati su pokazali da je direktni kontakt s beskućnicima, poput osobnih interakcija i iskustava, povezan s pozitivnijim stavovima, dok indirektni oblici kontakta, poput informacija i opservacije, ne doprinose značajno pozitivnijim stavovima prema beskućnicima. Ovi nalazi upućuju na ograničene učinke pasivnog informiranja i promatranja u smanjenju stigmatizacije beskućnika, što ističe potrebu za većim naglaskom na direktni angažman i interakciju kao načinima poticanja empatije i razumijevanja (Pettigrew i Tropp, 2006).

U hrvatskom kontekstu, beskućništvo ostaje ozbiljan i često zanemaren društveni problem. Iako se broj beskućnika povećava, nedostatak sustavne podrške i javne svijesti dodatno marginalizira ovu skupinu. Premda su učinjeni određeni koraci prema poboljšanju institucionalne podrške i programima socijalne inkluzije, društvena percepcija beskućnika i dalje je opterećena stereotipima i predrasudama (Stuart, 2006). Rezultati ovog istraživanja naglašavaju potrebu za promjenom pristupa, prelaskom s pasivnog informiranja na aktivno uključivanje građana u inicijative koje omogućuju direktan kontakt s beskućnicima. Takav pristup može smanjiti stigmatizaciju i pridonijeti socijalnoj pravdi, što je ključno za izgradnju inkluzivnijeg društva u Hrvatskoj.

Zaključno, strategije usmjerene na promicanje direktnog kontakta i angažmana s beskućnicima, poput volonterskih aktivnosti ili obrazovnih programa, trebale bi biti u

središtu napora za promjenu stavova i smanjenje stigmatizacije ove ranjive skupine u Hrvatskoj. Ovaj zaključak potvrđuje teorija kontakta, koja ističe da izravna interakcija s marginaliziranim skupinama može značajno smanjiti predrasude i potaknuti pozitivne društvene promjene (Allport, 1954)

Popis tablica

Tablica 8.1. Prikaz sociodemografskih pokazatelja sudionika

Tablica 8.3.1. Cronbach Alpha koeficijenti za Skalu stavova o beskućnicima

Tablica 8.3.2. Cronbach Alpha koeficijenti za Skalu doticaja (kontakta) s beskućnicima

Tablica 9.1.1. Rezultati testiranja povezanosti razine informacija i subskala strukturalni uzroci, pozitivne emocije, spremnost na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima

Tablica 9.1.2. Rezultati testiranja povezanosti razine informacija i subskala individualni uzroci, nedostatak empatije, teret zajednice i percipirana opasnost

Tablica 9.1.3. Rezultati testiranja povezanosti učestalosti opservacije i subskala strukturalni uzroci, pozitivne emocije, spremnost na žrtvu, kompetencija uloga i podrška pravima

Tablica 9.2.1. Razlike između studenata društveno-humanističkih i ostalih studijskih područja u stavovima prema beskućnicima (N=163)

Tablica 9.2.2. Ispitivanje razlika između studenata društveno-humanističkih područja i studenata ostalih studijskih područja u varijabli nedostatak empatije.

Tablica 9.2.3. Ispitivanje razlika po spolu u varijablama pozitivne emocije i spremnost na žrtvu (N=159)

12. Literatura

1. Allport, G. W. (1954). **The nature of prejudice**. Addison-Wesley.
2. Bartelt, D. (1997). Globalization and housing. **Journal of Urban Affairs**, *19*(2), 187-206.
3. Bartelt, D. W. (1997). Urban housing in an era of global capital. **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, *551*(1), 121-136.
4. Bežovan, G., Baturina, D., i Horvat, M. (2023). Evolucija i evaluacija stanja socijalnih prava beskućnika u Hrvatskoj. **Kriminologija i socijalna integracija: časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju**, *31*(1), 55-77.
5. Bilinović Rajačić, A. i Čikić, J. (2021). **Beskućništvo: teorija, prevencija, intervencija**. Novi Sad: Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu
6. Buch, K., i Harden, S. (2011). The impact of a service-learning project on student awareness of homelessness, civic attitudes, and stereotypes toward the homeless. **Journal of Higher Education Outreach and Engagement**, *15*(3), 45-61.
7. Busch-Geertsema, V. (2010). Defining and measuring homelessness. Homelessness Research in Europe: Festschrift for Bill Edgar and Joe Doherty, 19-39.
8. Cohen, G. L., i Garcia, J. (2005). Educational attainment as a moderator of the relationship between social class and well-being. **Journal of Personality and Social Psychology**, *88*(4), 586-598.
9. Corrigan, P. W., i Watson, A. C. (2002). Understanding the impact of stigma on people with mental illness. **World Psychiatry**, *1*(1), 16-20.
10. Culhane, D. P., Metraux, S., i Byrne, T. (2011). A prevention-centered approach to homelessness assistance: a paradigm shift?. **Housing Policy Debate**, *21*(2), 295-315.
11. Družić Ljubotina, O., Kletečki Radović, M., i Ogresta, J. (2016). **Slika podrške beskućnicima u Hrvatskoj**. Zagreb: Gradski ured za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom.

12. Družić Ljubotina, O., Kletečki Radović, M., i Ogresta, J. (2022). Determinants of causal attributions of homelessness in Croatia. **Revija za socijalnu politiku**, 29(2), 163-190.
13. Eisenberg, N., i Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. **Psychological Bulletin**, 94(1), 100-131.
14. Eisenberg, N., i Lennon, R. (1983). Sex differences in empathy and related capacities. **Psychological Bulletin**, 94(1), 100.
15. Fiske, S. T. (2010). Envy up, scorn down: how comparison divides us. **American Psychologist**, 65(8), 698.
16. Fitzpatrick, S., Kemp, P., i Klinker, S. (2000). **Single homelessness. An overview of research in Britain**. The Policy Press and the Joseph Rowntree Foundation.
17. Goodman, L. A., Saxe, L., i Harvey, M. (1991). Homelessness as psychological trauma: Broadening perspectives. **American psychologist**, 46(11), 1219.
18. Hocking, J. E., i Lawrence, S. G. (2000). Changing attitudes toward the homeless: The effects of prosocial communication with the homeless. **Journal of social distress and the homeless**, 9, 91-110.
19. Kauppi, C. i Bradley, S. (2003). **Structural factors associated with homelessness: a review of the international literature**. Social Planning Council of Sudbury.
20. Knecht, T., i Martinez, L. M. (2009). Humanizing the homeless: Does contact erode stereotypes?. **Social Science Research**, 38(3), 521-534.
21. Lee, B. A., Farrell, C. R., i Link, B. G. (2004). Revisiting the contact hypothesis: The case of public exposure to homelessness. **American Sociological Review**, 69(1), 40-63.
22. Lee, B. A., Tyler, K. A., i Wright, J. D. (2010). The new homelessness revisited. **Annual review of sociology**, 36(1), 501-521.
23. Metraux, S., Caterina, R., i Cho, R. (2008). Incarceration and homelessness. **Journal of Urban Health**, 85(5), 631-641.
24. National Alliance to End Homelessness. (2020). **The State of Homelessness in America**. Preuzeto 2.8.2024. s: <https://endhomelessness.org/homelessness-in-america/homelessness-statistics/state-of-homelessness-report/>

25. Ostojić, V., Vidić, D., i Čatipović, M. (2017). Beskućništvo u Hrvatskoj: uzroci i socijalna percepcija. **Revija za socijalnu politiku**, 24(3), 283-298.
26. Parsell, C., Tomaszewski, W., i Phillips, R. (2014). Exiting homelessness and sustaining housing: A human agency perspective. **Social Service Review**, 88(2), 295-321.
27. Pettigrew, T. F., i Tropp, L. R. (2006). "A meta-analytic test of intergroup contact theory". **Journal of Personality and Social Psychology**, 90(5), 751-783.
28. Phelan, J., Link, B. G., Moore, R. E., i Stueve, A. (1997). The stigma of homelessness: The impact of the label "homeless" on attitudes toward poor persons. **Social psychology quarterly**, 323-337.
29. Pučka pravobraniteljica (2022). **Izvešće pučke pravobraniteljice za 2021**. Pučka pravobraniteljica.
30. Pučka pravobraniteljica (2023). **Izvešće pučke pravobraniteljice za 2022**. Pučka pravobraniteljica
31. Rukmana, D. (2010). The causes of homelessness and the characteristics associated with high risk of homelessness: A review of intercity and intracity homeless data. **Cityscape: A Journal of Policy Development and Research**, 12(2), 105-132.
32. Shinn, M. (2007). International homelessness: Policy, socio-cultural, and individual perspectives. **Journal of Social Issues**, 63(3), 657-677.
33. Shinn, M., Weitzman, B. C., Stojanovic, D., Knickman, J. R., Jimenez, L., Duchon, L., i Krantz, D. H. (1998). Predictors of homelessness among families in New York City: from shelter request to housing stability. **American journal of public health**, 88(11), 1651-1657.
34. Smith, D. (2023). **The Perceptions and Experiences of Practitioners Assisting Homeless Women With Affordable Housing**. Doktorska dizertacija. Walden University
35. Smrek, A. (2020). **Empatija kod studenata pomagačkog i nepomagačkog usmjerenja**. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.
36. Stuart, H. (2006). Media portrayal of mental illness and its treatments: What effect does it have on people with mental illness? **CNS Drugs**, 20(2), 99-106.

37. Tausch, N., Schmid, K., i Hewstone, M. (2010). **The social psychology of intergroup relations**. Handbook on peace education, 75-86.
38. Thornicroft, G., Rose, D., Kassam, A., i Sartorius, N. (2007). Stigma: Ignorance, prejudice or discrimination? **The British Journal of Psychiatry**, *190*(3), 192-193.
39. Toro, P. A. (2007). Toward an international understanding of homelessness. **Journal of social issues**, *63*(3), 461-481.
40. Wright, S. C., i Taylor, D. M. (2007). **The social psychology of cultural diversity: Social stereotyping, prejudice, and discrimination**. The SAGE handbook of social psychology: Concise student edition, 361-387.
41. Zakon o socijalnoj skrbi. **Narodne novine**, br. 124/11.